

PLAN FOR INKLUDERING OG LIKESTILLING I HEDMARK 2014-2017

HEDMARK
FYLKESKOMMUNE

Innholdsfortegnelse

1. FYLKESKOMMUNENS VISJONER, MÅL	4
2. STRATEGIER, OG FORUTSETNINGER.....	5
3. BAKTEPPE	6
4. HANDLINGSDEL.....	8
INNLEDNING	8
4.1: TILTAKSOMRÅDER FOR KOMPETANSE, UTDANNING OG KVALIFISERING	8
4.2: TILTAKSOMRÅDER FOR UNGE OG DELTAKELSE:.....	9
4.3: TILTAKSOMRÅDER FOR KULTUR OG KUNNSKAPSFORIDLING:	10
4.5: TILTAKSOMRÅDER FOR SAMARBEID, KOORDINERING OG MEDVIRKNING:	12

1. FYLKESKOMMUNENS VISJONER, MÅL

Hedmark skal være et samfunn med likestilling og fravær av diskriminering der alle har like muligheter, rettigheter og plikter til å delta i samfunnet og bruke sine ressurser.

Regional plan for framtidens flerkulturelle Hedmark 2009-2012 (2020), mål for kulturelt mangfold og likestilling.

Verdiskaping gjennom bærekraftig utvikling er en viktig overordnet referanse for Regional planstrategi 2012 – 2015. Samtidig har fylkesrådet i sin tiltrødelseerklæring skrevet «Vårt arbeid for å hindre diskriminering og sikre likestilling står sentralt». Disse perspektivene vil også være sentrale for Plan for inkludering og likestilling 2014 – 2017.

Fylkestinget vedtok i forbindelse med Regional plan for framtidens flerkulturelle Hedmark 2009 – 2012 (2020), allerede i september 2009 at framtidstro og optimisme skal prege Hedmark og at Hedmark skal være et samfunn med likestilling og fravær av diskriminering. Helhetlige løsninger, langsiktighet, forutsigbarhet og systematisk oppfølging er strategier som skal føres videre.

Hedmark fylkeskommune ønsket å rullere «Handlingsplan for det flerkulturelle Hedmark 2011 – 2013 (2020)» og utarbeide en «Plan for likestilling i Hedmark». Fylkesrådet har besluttet å samle dette i en plan. Planen skal omfatte alle diskrimineringsgrunnlagene, samt styrke likestillings- og inkluderingsarbeidet systematisk gjennom helhetsløsninger. Styrking av felles sosial tilhørighet i lokalsamfunnet, åpenhet, trygghet og nyskaping er noen av satsingsområdene til Hedmark fylkeskommune.

Plan for inkludering og likestilling skal bidra til forebygging av diskriminering på grunnlag av etnisitet, religion, kjønn, alder, funksjonsevne, seksuell orientering mv. I tillegg skal planen legge vekt på normalisering av flerkulturelt mangfold. Det er et mål at likestilling og inkludering blir ivaretatt av handlingsplaner, fagplaner og områdeplaner lokalt og regionalt. Det er viktig at denne planen samspiller med lokale/kommunale planer siden det er i kommunene folk bor, arbeider og tilbringer fritiden.

Plan for inkludering og likestilling settes i sammenheng med fylkeskommunens mål for vekst og utvikling i Hedmark. Planen skal derfor benyttes som verktøy i forbindelse med utvikling av attraktive lokalsamfunn og dannelse av en felles sosial tilhørighet gjennom inkludering.

Fylkeskommunen vil i samarbeid med kommuner og andre aktuelle samhandlingsparter jobbe for å skape sosiale møteplasser der alle innbyggere blir stimulert/motivert til samhandling og dialog i et universelt utformet samfunn med tilgjengelighet for alle. Dette innebærer at fylkeskommunen gjennom sin rolle som regional utvikler, samhandlingspart og bidragsyter, skal kunne bidra aktivt til systematisk oppfølging av fylkeskommunens mål i denne sammenheng.

Foto: Mostafa Pourbayat

2. STRATEGIER, OG FORUTSETNINGER

Fylkeskommunens politiske mål og visjon knyttet til inkludering, likestilling og fravær av diskriminering, henger tett sammen med vekst og utvikling i Hedmark, og utvikling av attraktive lokalsamfunn. Dette forutsetter langsiktig og helhetlig planlegging og systematisk oppfølging. Fylkesrådets ambisjoner om befolkningsvekst innebærer at Hedmark må arbeide aktivt for få en langt større nettotilflytting og innvandring enn tidligere.¹

Følgende er fylkeskommunens sentrale strategier for å nå planens ambisjoner:

- Helhetlig og langsiktig planlegging med inkludering og likestilling som en synlig og integrert del av alle virksomhetsplaner, områdeplaner og fagplaner i offentlig sektor.
- Inkludering betraktes som den viktigste strategien for samfunnsplanlegging og utformingen av framtiden i det flerkulturelle Hedmark
- Inkludering og likestilling skal være en integrert, synlig og konkret del av fylkeskommunens plan-system. Arbeidet skal koordineres på tvers av fylkeskommunens enheter.
- Dialog og samarbeid defineres som viktig strategi og forutsetning for oppfølging av planen.
- Kompetanseheving og kunnskapsformidling for holdningsdannelse, respekt og toleranse.
- Bruk av kommuneplaner som verktøy for inkluder-

ing, likestilling og integrering.

- Utvikling av planleggings- og styringsverktøy for å styrke inkluderings- og likestillingsarbeidet, samt forebygge diskriminering.
- Etablering av møteplasser og arenaer for samhandling

«Plan for inkludering og likestilling i Hedmark 2014-2017» omhandler de viktigste tiltak fylkeskommunen ønsker å gjennomføre for å bedre inkludering, likeverdig tjenesteytelse og samfunnsdeltakelse i Hedmarkssamfunnet. Fylkeskommunen legger vekt på at det i arbeidet med inkludering og likestilling er fokus på folkehelseperspektivet.

For å sikre at inkludering og likestilling blir forankret som naturlige deler av ulike planer, skal fylkeskommunen ha en bevisst holdning og en arbeidsform som sikrer at planens fokusområder blir integrert i flere planer. Planen skal være et retningsgivende dokument og et verktøy både innenfor tjenesteyting og samfunnsdialog i Hedmark. Samtidig skal planen kunne medvirke til at fagplaner og virksomhetsplaner ivaretar hensynet til inkludering og likestilling, og at innbyggerne har ulike behov. Planen skal bidra til å utvikle holdninger og handlinger gjennom å skape arenaer for dialog og kompetansespredning omkring kulturelt mangfold, inkludering og likestilling.

Foto: Glåmdalsmuseet

¹ Framtidstro og optimisme skal prege hele Hedmark 22000 i 2020 – Regional planstrategi 2012 - 2015

3. BAKTEPPE

Globalisering som et komplekst sett av prosesser med økonomiske, politiske og kulturelle dimensjoner, medfører mer kommunikasjon og samhandling på tvers av nasjonale grenser.

Staten Norge har skrevet under på ulike internasjonale menneskerettskonvensjoner, blant annet FN-konvensjonen av 1966 om sivile og politiske rettigheter, og har gjennom dette tatt på seg plikter overfor minoritetene i Norge.

Verdenserklæringen om menneskerettighetene og de rettslig bindende konvensjonene i FN, Norges ratifisering av ILO-konvensjon nr. 169 om urfolk og stammefolk i selvstendige stater,² samt ratifisering av Europarådets rammekonvensjon til beskyttelse av nasjonale minoriteter (1995) er noen av grunnpilarene for fylkeskommunens arbeid innenfor inkludering, likestilling og demokratisering. Fylkestinget har sluttet seg til Det europeiske Charter for likestilling mellom kvinner og menn i lokalsamfunnet³.

FN-konvensjonen om rettigheter for personer med nedsatt funksjonsevne slår fast at også mennesker med nedsatt funksjonsevne skal være beskyttet av de alminnelige menneskerettighetene. Norge undertegnet konvensjonen i mars 2007 og de rettighetene som omtales i konvensjonen er allerede lovfestet i Norge.

Europarådets rammekonvensjon om beskyttelse av nasjonale minoriteter ble vedtatt av Europarådet for å styrke menneskerettighetsvernet i Europa. Norge ratifiserte rammekonvensjonen i 1999, og Arbeids- og inkluderingsdepartementet fikk samordningsansvaret for statlig politikk som berører de aktuelle minoritetsgruppene i Norge.

Migrasjon som en del av denne prosessen, representerer store samfunnsmessige muligheter og utfordringer også for det norske samfunnet. Norge som en del av den globale verden, blir berørt av den internasjonale migrasjon som påvirker befolkningssammensetningen på mange måter. Norge har fått en høy befolkningsvekst der den internasjonale migrasjonen og innvandring står for en stor del av veksten, noe som naturligvis påvirker det norske samfunnet på ulike måter.

EØS-avtalen, EU- utvidelsen og det europeiske arbeidsmarkedet og de forpliktelser som er basert på internasjonale konvensjoner, er noen av de faktorene som har betydning for befolkningssammensetningen i Norge.

Respekten for menneskeverd, demokratiske prinsipper, styrking av likeverdig tjenesteyting og nasjonale /internasjonale lover, konvensjoner, charter etc. er blant de hovedpilarene som danner grunnlag for fylkeskommunens visjon og mål i denne sammenheng.

Stortingsmelding nr. 44 (2012 – 2013) peker på at:

Likestilling er grunnleggende sett et spørsmål om rettferdighet. I et rettferdig samfunn gis alle mulighet, juridisk og faktisk, til samfunnsdeltagelse på like vilkår. Rettferdighet dreier seg med andre ord om å sikre alle et fullverdig medborgerskap og ivareta grunnleggende menneskerettigheter.

Samfunnsdeltagelse omfatter deltagelse i læring og utdanning, arbeidsliv og politikk, men også i familieliv og sivilsamfunn. Like vilkår betyr fravær av vold og tvang, av diskriminering, marginalisering og utestengning. Det betyr også mer positivt, like livssjanser og lik anledning – i alle relasjoner – til å være jevnbyrdig.

Likestilling handler ikke om at kvinner og menn skal bli mest mulig like eller velge helt likt.

Det handler om at kvinner og menn gis mulighet til deltakelse på like vilkår. For å nå målene om et likestilt samfunn, må både offentlige myndigheter, skoleledelse og arbeidsgivere ta ansvar for å fremme likestilling i de virksomhetene de leder.

Hedmark har alltid vært preget av kulturelt mangfold. Samene representerer en urbefolkning med tilknytning til områder som trolig strekker seg enda lenger tilbake i historien enn tilfellet er for majoriteten. I tillegg er Hedmark hjemfylke for andre minoriteter, særlig skogfinner og romanifolket/tatere som er av de fem nasjonale minoriteter i Norge.

Befolkningsvekst er en nødvendig faktor for å sikre tilstrekkelig arbeidskraft til å dekke framtidens behov i Hedmarksamfunnet. Det er både ønskelig og nødvendig å kunne opprettholde og øke folketallet for å rekruttere nødvendig arbeidskraft til Hedmark. Innvandrere og tilflyttere vil i denne sammenheng spille en viktig rolle. Det vil derfor være viktig at innvandrerne i langt større grad blir sett som ressurser.

Planarbeidet tar utgangspunkt i erfaringer og utfordringer og bygger på en rekke styringsdokumenter. Fylkesrådets tiltredelseserklæring, Regional planstrategi 2012 – 2015 og regional plan for framtidens flerkulturelle Hedmark, er de retningsgivende doku-

² Norge ratifiserte – ILO-konvensjon nr. 169 ved et stortingsvedtak 20. juni 1990, og den trådte i kraft 5. september 1991. Det ble da bestemt at konvensjonen for Norges del gjelder for samene i Norge. Ref.: www.regjeringen.no

³ Fylkestingsmøte 21. – 22.04.2008, sak: 10/08

menter som danner handlingsgrunnlag for utarbeidelse av plan for inkludering og likestilling i Hedmark 2014 - 2017.

Regional handlingsplan for framtidens flerkulturelle Hedmark har et langsiktig og strategisk perspektiv med en virketid som strekker seg helt til 2020. Planens hovedhensikt er å bidra til oppbygging av en fellesskapsfølelse, tilhørighet, åpenhet, samhandling og engasjement.

I 2008 besluttet fylkestinget å slutte seg til Det europeiske charter for likestilling mellom kvinner og menn. Dette er senere fulgt opp i fylkeskommunale plandokumenter. I fylkesrådets tiltredelseserklæring sier fylkesrådet: «Vårt arbeid for å hindre diskriminering og sikre likestilling står sentralt».

Med dette som bakteppe fattet Fylkesrådet under sitt møte 24.6.2013 følgende vedtak:

1. Fylkesrådet vedtar rullering og utvidelse av handlingsplan for det flerkulturelle Hedmark.
2. Handlingsplanen utvides ved å inkludere likestillingsarbeid. Den får derfor nytt navn: «Plan for inkludering og likestilling i Hedmark 2014 – 2017».

Befolkningsutvikling er en av de største utfordringene i Hedmark. Både prognoser og befolkningsframskrivinger fra Statistisk Sentral Byrå (SSB) peker på tendenser som viser hvordan demografisk utvikling og fremtiden for Hedmark ser ut. Befolkningsvekst har sammenheng med flere forhold og underbygger velferdssamfunnet også i Hedmark.

De aller fleste kommuner i Hedmark har endringer i demografi har derfor befolkningsutvikling som et fokusområde. Den demografiske utviklingen fører til at andelen eldre i Hedmark blir stadig større. Denne utviklingen forutsetter at både offentlige og andre aktører fokuserer på den eldre delen av befolkningen i ulike sammenhenger.

Fylkesstatistikk Hedmark 2013 er et planleggingsverktøy som har som hensikt å gi informasjon i form av tallgrunnlag og fremstillinger av fakta innen ulike samfunnsområder. Publikasjonen er tilgjengelig på fylkeskommunens nettside.

STATUS Hedmark er et annet verktøy som gir grunnlag for strategisk planlegging, konkrete tiltak, prosjektbeskrivelser, politiske beslutninger og diskusjoner. Dokumentet er utarbeidet av Likestillingscenteret og er tilgjengelig på senterets nettside.

Planen legger vekt på å finne fram til helhetlige løsninger der langsiktighet, forutsigbarhet og systematisk oppfølging står sentralt.

Foto: Glåmdalsmuseet

⁴ <http://www.hedmark.org/Hedmark-fylkeskommune/Om-fylkeskommunen/Fag-stab-og-serviceenheter/Strategisik-stab/Fakta-og-statistikk>

⁵ <http://www.likestillingscenteret.no/Publikasjoner.aspx>

4. HANDLINGSDEL

OPPFØLGING OG GJENNOMFØRING

INNLEDNING

Planens handlingsdel inneholder flere konkrete tiltak og prosjekter som skal bidra til å realisere fylkeskommunens vedtatte mål. Disse må ses i sammenheng med de utfordringer, behov og interesser som foreligger i praksis, og er forankret i planens visjon og mål.

Fylkeskommunen har koordinerings- og samordningsansvaret for gjennomføring av planens målsettinger og tiltak. Planen inneholder også tiltak hvor kommuner eller andre aktører har hovedansvaret. Den konkrete ansvars- og arbeidsfordelingen vil variere og må derfor avklares gjennom dialog og samarbeid.

Fylkeskommunen har som mål å bidra til at kommunene i Hedmark blir dyktige til å utvikle attraktive lokalsamfunn, blant annet gjennom kompetanseutvikling i kommunene. Kommuneplaner vil være viktige verktøy for å sikre tilhørighet og inkludering gjennom helhetlige og langsiktige løsninger. Som utgangspunkt skal gjennomføring av tiltak settes i sammenheng med kommunenes innsats for vekst og utvikling hvor inkludering, integrering og likestilling blir en synlig del av helhetlige løsninger.

Fylkeskommunen ønsker gjennom planen å bidra til en bevisstgjøring av inkludering som en nødvendig strategi for langsiktig kommunal planlegging. Dette for å styrke folkehelse- og tilhørighetsperspektivet. Fylkeskommunen vil gjennom samarbeid og dialog med kommunene bidra til at inkludering og likestilling blir ivaretatt i kommuneplaners samfunnsdel.

Plan for inkludering og likestilling i Hedmark 2014 – 2017 vil gjennom åpne tilnærminger og møteplasser øke oppmerksomheten mot folkehelse med fokus på individuelle gevinster.

4.1: TILTAKSOMRÅDER FOR KOMPETANSE, UTDANNING OG KVALIFISERING

Utdanning, kunnskap og kompetanse er viktige forutsetninger både for samfunnsutvikling og individuell utvikling. Hedmark fylkeskommune ønsker å videreføre kompetanseheving/ kompetanseutvikling for å sikre bedre håndtering av det flerkulturelle Hedmark.

Tiltak 4.1.1:

Utdanning og kvalifisering er viktige forutsetninger for deltakelse i samfunnets ulike virksomhetsområder og i særlig grad arbeidslivet. Hedmark fylkeskommune

ønsker gjennom en bevisst holdning og videreføring av «innføringsklasser» arbeide for å redusere frafall-sproblematikken blant språklige minoriteter. Resultatindikatorer: Gjennomgang av frafall statistikk Ressursramme/andel: Innenfor eksisterende budsjett

Tiltak 4.1.2:

Fylkeskommunen vil i samarbeid med NAV, Innovasjon Norge og kommuner/regionråd gjennomføre et prosjekt for prekvalifisering av innvandrere før de deltar på ordinære etablererkurs.

Bakgrunnen for dette ønsket er å utnytte de ressursene som innvandrere/flyktninger besitter. Målet er å bidra til at flere av innvandrerne/flyktningene i Hedmark skal etablere egen bedrift, og at etableringene skal bli mer bærekraftig. Flere og bedre etableringer er et mål, og dette vil også bygge opp under den overordna målsettinga om 220.000 innbyggere i 2020. Målgruppe for prosjektet er innvandrere/flyktninger bosatt i Hedmark som ønsker å kvalifisere seg bedre for å starte egen bedrift.

Resultatindikatorer: Fullføre to prekvalifiseringskurs innen 2014.

Ressursramme/andel: Kr. 300 000,-

Tiltak 4.1.3:

Samarbeid mellom skole, barnehage og foreldre med minoritetsbakgrunn:

Et tillitsfullt foreldresamarbeid mellom barnehage, skole og foreldre/foresatte med minoritetsbakgrunn er viktig for det enkelte barns trivsel, utvikling og opplæring.

Et nært samarbeid mellom foreldre, barnehage og skole gir mulighet til dialog og gjensidig informasjonsutveksling. Dette vil igjen føre til gjensidig respekt, anerkjennelse og tillit.

Fylkeskommunen vil i samarbeid med utvalgte kommuner og Høgskolen i Hedmark videreføre prosjektet om skole – hjem samarbeidet med nye deltakere. Erfaringer fra dette prosjektet formidles/ spres gjennom en egen avslutningskonferanse og prosjektrapport.

Resultatindikatorer: Gjennomført prosjekt, konferanse og utarbeidet rapport.

Ressursramme/ Andel: inntil kr. 70 000,-

Tiltak 4.1.4:

Kunnskapsformidling gjennomføring av regionale konferanser med temaer tannhelse med folkehelsep-

erspektiv og samarbeid mellom barnehage, skole og hjem hovedmålgruppe foreldre/ foresatte med minoritetsbakgrunn. Fylkeskommunens tannhelse-tjeneste skal ha en aktiv rolle for gjennomføring av tiltaket.

Resultatindikatorer: Regionale konferanser i alle regioner innen 2015

Ressursramme/andel: Kr. 50 000,-

Tiltak 4.1.5:

Utvikling, utprøving og gjennomføring av ett opplærings-tilbud om tannhelse. Tiltaket vil være et samarbeid mellom Fylkestannlegen i Hedmark og Oppland, som ønsker å gjennomføre ett opplæringsopplegg om tannhelse rettet mot innvandrere. Fylkestannlegen vil i samarbeid med fylkestannlegen i Oppland utvikle og igangsette pilotprosjekt i to sentra i Stange og Gjøvik i løpet av 2014. Erfaringen av piloten skal danne grunnlag for et utvidet prosjekt rettet mot alle voksenopplæringscentre for innvandrere i Hedmark og Oppland.

Resultatindikatorer: Gjennomføring av pilotprosjektet i løpet av 2014 og Iverksettelse av opplæringstiltak innen 2015.

Ressursramme: innenfor eksisterende budsjettamme.

Tiltak 4.1.6:

Hedmark fylkeskommune vil i samarbeid med Oppland fylkeskommune, NHO – innlandet og NAV initiere og iverksette språkopplæring rettet mot arbeidsinnvandrere. Næringslivet inviteres til konkret samarbeid. Tiltaket sees i sammenheng med vekst og utvikling i innlandet.

Resultatindikatorer: Iverksettelse av opplæringstiltak innen 2015.

Ressursramme/ andel: kr. 150 000,-

Tiltak 4.1.7:

Hedmark fylkeskommune vil i samarbeid med Hedmark fylkes elderråd og andre aktuelle samarbeidsparter gjennomføre tilrettelagt IKT – kurs for eldre. Oppdatering og kursing innenfor kommunikasjon og bruk av ulike hjelpeapparater vil øke muligheten til bedre trivsel og å mestre egen situasjon. Pensjonistforbundet i Hedmark og andre aktører inviteres til aktiv samarbeid.

Resultatindikatorer: gjennomført kurs opplegg innen 2016.

Ressursramme/ andel: kr. 30 000,-

4.2: TILTAKSOMRÅDER FOR UNGE OG DELTAKELSE:

Levekårsforskning viser at unge med nedsatt funksjonsevne har lavere utdanning enn sine jevnaldrende. Samtidig vet vi at jo høyere utdanning man har, jo større er sjansen for å komme i arbeid. Høyere utdanning er den enkeltfaktoren som har størst betydning for denne gruppens levekår, og kan i mange tilfeller kompensere for reduserte valgmuligheter. Et langsiktig mål vil være at flere unge med nedsatt funksjonsevne velger høyere utdanning. Målene i handlingsplanen er delmål for å kunne oppfylle dette.

Tiltak 4.2.1.

For å styrke kompetanse for rådgivere og skoleledere ved tilrettelegging for unge med nedsatt funksjonsevne i skolehverdagen, skal det utvikles et kurs om tilrettelegging i samarbeid med Unge Funksjonshemmede. Kurset tilbys alle skoler i Hedmark (skoleledere, rådgivere og lærere). 3 pilotkurs gjennomføres i 2014 og tilbys alle skoler i 2015.

Resultatindikatorer: Pilotkurs er gjennomført og det tilbys alle skoler fra 2014.

Ressursramme/andel: Innenfor eksisterende ramme

Foto: Jo E. Brenden, NHF Innlandet

Tiltak 4.2.2:

Kartlegge hvorvidt det finnes en sammenheng mellom frafall i videregående skole og manglende tilrettelegging for ungdom med nedsatt funksjonsevne. Kartleggingen danner grunnlag for videre utvikling av målrettede tiltak.

Resultatindikatorer: Fullføring av kartleggingstiltak i 2014.

Ressursramme/andel: Innenfor eksisterende ramme

Tiltak 4.2.3:

For å skape et mer inkluderende skolemiljø bør det opprettes en mentorordning for ungdom som har problemer på skolen. Mentorene kan gjerne være eldre elever, eller studenter i høyere utdanning. Mentor skal være en rollemodell, inspirator, samtalepartner, rådgiver og medhjelper for tilrettelegging på skolen.

Resultatindikatorer: Opprettelse av pilot-mentorordning.

Ressursramme/andel: Innenfor eksisterende ramme.

Tiltak 4.2.4:

Bevisstgjøre NAV og høyskolene om hvilke tiltak som kan gjøres for å gjøre overgangen enklere fra videregående skole til arbeid eller utdanning.

Utvikle rutiner for å gjøre det enklere og tryggere for funksjonshemmede elever på videregående skole å velge høyere utdanning.

Resultatindikatorer: Økt andel av unge med nedsatt funksjonsevne i høyskoleutdanning.

Ressursramme/andel: Innenfor eksisterende ramme.

Tiltak 4.2.5:

Skape et mer tolerant og likestilt ungdomsmiljø. Vanlige mobbeprogram mangler ofte et likestillingsperspektiv. Likestillingsutvalgets analyse i NOU 2012:15 Politikk for likestilling viser at omfanget av seksuell trakassering blant barn og unge er stort, og at bruken av seksualiserte skjellsord, som «hore» og «homo», er svært utbredt i norsk skole.

Tilby work-shops til alle elever ved videregående skole i Hedmark hvor fokuset er på kjønnsroller og seksuell trakassering. Disse øvelsene er en del av et større temamateriell – «Mine og dine grenser» - som totalt har 8 øvelser i tillegg til temadel til lærere. Det kan være en styrke å ha kompetanse på kjønn og likestilling for å klare å skape debatt og refleksjon. Det vil være en naturlig følge av tidligere samarbeid at Likestillings-senteret er prosessveiledere på skoler som ønsker å gjennomføre undervisningsopplegget i 2014.

Resultatindikatorer: Antall skoler som gjennomfører Workshopen, oppstart i 2014

Ressursramme/andel: Innenfor den økonomiske rammen for likestilling.

Tiltak 4.2.6:

Pilotkurs for lærere og helsesøstre m.m. Likestillingsutvalget anbefalte også en heving av kompetansen på skolene for å forebygge og bekjempe seksuell trakassering i skolen. Foreningen Sex og Politikk er i gang med å utvikle et kursopplegg for lærere, helsesøstre og andre som driver med seksualundervisning for barn og unge, og gi de opplæring i hvordan benytte materialet Mine og dine grenser.

Resultatindikatorer: Pilotkurs gjennomført

Ressursramme/andel: Innenfor den økonomiske rammen for likestilling.

Tiltak 4.2.7:

Kartlegging av arbeidet mot mobbing i skolen. Det viser seg at det kan være forskjell på lærere og elevers oppfatning av betydningen av mobbeprogram. Det vil derfor være interessant å kartlegge i hvilken grad mobbeprogram brukes i (ungdoms- og) videregående skole i Hedmark og hvorvidt elever og lærere har samme oppfatning.

Resultatindikatorer: Rapport som viser resultatene.

Ressursramme/andel: Innenfor den økonomiske rammen for likestilling.

4.3: TILTAKSOMRÅDER FOR KULTUR OG KUNNSKAPSFORMIDLING:

For dannelse av felles sosialtilhørighet og gjensidig respekt og forståelse er kontinuerlig bevisstgjøring gjennom informasjons- og kunnskapsformidling og ikke minst samhandling et viktig grep. Konkret samarbeid mellom det offentlige, næringslivet og frivillig sektor vil ha avgjørende betydning for økt resultatoppnåelse.

Tiltak 4.3.1:

Økende migrasjon, større mangfold og behov for mer kunnskap om aktuelle temaer knyttet til det flerkulturelle perspektivet, avdekker viktigheten av kunnskapsformidling særlig rettet mot barn og ungdom. Flerkulturelt kunnskaps- og kompetansesenteret er en integrert del av Hedmark fylkesmuseum, avd. Glomdalsmuseet. Prosjekterfaringene siden 2006 avdekker behovet for en oppbygging av en fast utstilling om det flerkulturelle Hedmark. En slik utstilling bør betraktes i retning av et større og langsiktig perspektiv innenfor forskning, dokumentasjonsbearbeidelse og formidling av kunnskap. En slik utstilling bør derfor settes i sammenheng med Glomdalsmuseets øvrige innsats knyttet til urfolk og nasjonale minoriteter.

Resultatindikatorer: Iverksettelse av tiltak for skisering og prosjektering innen 2015 og ferdigstilling av utstillingen innen 2016.

Ressursramme: kr. 1 200 000,- over tre år.

TILTAK 4.3.2

Hedmark fylkeskommune bevilger årlig midler til flere kulturinstitusjoner, kulturaktiviteter, festivaler og prosjekter. Kulturelt mangfold og likestilling er lite synlig i det ordinære kulturfeltet i Hedmark. Det må derfor iverksettes tiltak som vil sikre at kulturfeltet tar kulturelle mangfolds- og likestillingsperspektivet inn som en naturlig del av sin virksomhet.

Det bør derfor utarbeides kjøreregler/kriterier som sikrer at den disse dimensjonene blir ivarettatt.

Resultatindikatorer: Forankring av inkluderings- og likestillingsperspektivet i kriterier for fylkeskommunens tilskuddsordninger.

Ressursramme: Innenfor ordinært budsjetttramme

Tiltak 4.3.3:

Hedmark fylke har to ulike statistikkhefter; STATUS Hedmark 2012 og Fylkesstatistikk for Hedmark 2013. STATUS Hedmark er et statistikkhefte om likestilling og mangfold i Hedmark. Fylkesstatistikk for Hedmark gir informasjon om temaene demografi, samferdsel og pendling, næringsutvikling og sysselsetting, utdanning, kultur og kulturminner, befolkningens helse, levkår og levevaner, tannhelse, samt klima og energi.

Kjønns- og mangfoldsperspektivet som finnes i STATUS Hedmark implementeres i Fylkesstatistikk for Hedmark.

Resultatindikatorer: Fylkesstatistikk for Hedmark og Status Hedmark lages til i ett dokument.

Ressursramme/andel: Innenfor den økonomiske rammen.

Tiltak 4.3.4:

Alle offentlige myndigheter skal arbeide aktivt, målrettet og planmessig for å fremme likestilling og hindre diskriminering. Likestilling bør derfor ivaretas i alle styringsdokumenter og forankres i organisasjonens visjon og mål. Det bør derfor undersøkes i hvilken grad Hedmark fylkeskommune har et likestillingsperspektiv i sine styringsdokumenter.

Resultatindikatorer: Analysen blir gjennomført

Ressursramme/andel: Innenfor den økonomiske rammen for likestilling.

Tiltak 4.3.5:

Kunnskapsformidling om romanifolkets-/taternes situasjon, med både historisk- og samtidsperspektiv rettet mot barn og ungdom. Det skal legges vekt på rollespill i målrettet formidlings- og holdningsskapende arbeid. Tiltaket skal utføres av Glomdalsmuseet i samarbeid med museets arbeidsgruppe, Dronning Mauds Minne og Hedmark fylkeskommune.

Resultatindikatorer: Gjennomført prosjekt innen 01.01.2015

Ressursramme/andel: kr. 80 000,-

Tiltak 4.3.6:

Hedmark fylkeskommune i samarbeid med fylkesmuseum avd. Glomdalsmuseet og andre aktuelle parter iverksetter formidlingstiltak spesielt rettet mot barn og ungdom for å styrke kunnskapen om samisk/sør-samisk kultur og næring.

Resultatindikatorer: Gjennomført formidlingsprosjekt innen 2015

Ressursramme/ andel: kr. 50 000,-

Foto: Glomdalsmuseet

Tiltak 4.3.7:

Hedmark fylkeskommune i samarbeid med aktuelle samarbeidsparter, utvikler og gjennomføre et prosjekt med folkehelse perspektiv rettet mot eldre i Hedmark. Prosjektet skal inneholde fysiske aktiviteter kombinert både med sosiale og kulturelle elementer. Tiltaket skal være åpent og bruk av kulturhistorien skal stå sentralt i prosjektet.

Resultatindikatorer: Gjennomført prosjekt innen 2015
Ressursramme/ andel: kr. 30 000,-

4.4: TILTAKSOMRÅDER FOR SAMHANDLING OG HOLDNINGSDANNELSE:

Åpenhet og Inkludering innebærer å fjerne barrierer for deltakelse. Forholdene bør legges til rette, slik at alle gis like muligheter på alle samfunnsområder uansett bakgrunn. Informasjons- og holdningsskapende arbeid vil styrke samhandlingen og relasjonen mellom ulike grupper i samfunnet. Frivillige organisasjoner er viktige aktører i arbeidet med å redusere trakassering, mobbing og diskriminering.

Tiltak 4.4.1:

Å skape sosiale møteplasser vil være et grunnleggende tiltak for å styrke samfunnsdeltakelse, samhandling og dialog. Fylkeskommunen skal i samarbeid med kommuner, frivillige organisasjoner og kulturinstitusjoner i Hedmark bidra til at det foreligger samarbeidsavtaler med innvandrersamfunn/miljøer om felles prosjekter og aktiviteter.

Resultatindikatorer: Inngåelse av samarbeidsavtaler.
Ressursramme/andel: Innenfor eksisterende budsjett

Tiltak 4.4.2:

Sosialt nettverk betraktes ofte som en viktig forutsetning for samhandling, respekt og tilhørighet.

Hedmark fylkeskommune vil i samarbeid med utvalgte ungdomsskoler i Hedmark gjennomføre konkrete prosjekter for å bygge nettverk blant elever med minoritetsbakgrunn og øvrige ungdommer i lokalsamfunnet.

Resultatindikatorer: Gjennomført prosjekter i 2014 – 2015, i 4 regioner i Hedmark.

Ressursramme/andel: kr. 70 000,-

Tiltak 4.4.3

Hedmark fylkeskommune vil i samarbeid med samarbeidende parter innenfor folkehelse og innvandrersamfunn i Hedmark, arrangere seminarer/konferanser for å styrke innvandrernes kunnskap om folkehelse og betydningen av folkehelse fremmede tiltak for individer og samfunn.

Resultatindikatorer: Gjennomført 2 regionale seminarer innen 2016

Ressursramme/ andel: kr. 100 000,-

4.5: TILTAKSOMRÅDER FOR SAMARBEID, KOORDINERING OG MEDVIRKNING:

verrfaglig og tverrsektorielt arbeid om felles samordnet og koordinert innsats, er viktige forutsetninger for suksess og resultatoppnåelse. Oppfølging av inkludering og likestilling, samt systematisk innsats mot forebygging av diskriminering er sektorovergripende arbeid som forutsetter at man organiserer og koordinerer på en måte som sikrer gode resultater. Status Hedmark 2012 viser at målet om full likestilling ikke er oppfylt i Hedmark.

Tiltak 4.5.1:

En intern tverrsektoriell arbeidsgruppe i fylkeskommunen skal se nærmere på alle sektorovergripende arbeidsoppgaver i organisasjonen, herunder inkluder-

Foto: Glåmdalsmuseet

ing og likestilling. Gruppen skal legge fram forslag om hvordan slike oppgaver/tjenester kan utføres best mulig. Dette arbeidet bør også sees i sammenheng med fylkeskommunens rolle som regional utvikler. Utredningen skal danne grunnlag for iverksettelse av tiltak.

Resultatindikatorer: Framlegging av rapport innen juni 2015.

Ressursramme/ andel: innen eksisterende budsjettamme.

Tiltak 4.5.2:

Ungdommens fylkesting, Hedmark fylkes flerkulturelle råd, Råd for likestilling for funksjonshemmede og Hedmark fylkes eldreråd inviteres til å ha en aktiv rolle i forbindelse med gjennomføring av plan for inkludering og likestilling i Hedmark 2014 – 2017. Hedmark fylkeskommune skal holde de ovennevnte råd/utvalg kontinuerlig orientert om planens status og resultat oppnåelse.

Resultatindikatorer: Rollen forankres i råd/ utvalg sine virksomheter og årlige møteplaner.

Ressursramme/andel: innenfor eksisterende ramme.

Tiltak 4.5.3:

Invitere alle valgkomiteer/valgnemnder i kommunene og Hedmark fylkeskommune til en halvdagssamling i oktober/november 2015. Valgkomiteene skal få opplæring i valgloven om representasjon og få kunnskap til å reflektere over og å tenke bredde ved valg av representanter til styrer og utvalg.

Resultatindikatorer: Deltakelsen på opplæringen.

Ressursramme/andel: Innenfor den økonomiske rammen for likestilling.

Tiltak 4.5.4:

I kommunestyrene i Hedmark er det få unge representanter, få med innvandrerbakgrunn og få med nedsatt funksjonsevne. Andelen kommunestyrerep-

resentanter i alderen 30-39 år er mindre for kommunestyrene valgt i 2011 enn de som ble valgt i 2003. I tillegg er andelen kvinner over 60 år mer enn halvert, mens det er langt flere eldre menn i kommunestyrene. Tre kommuner har mer enn 50 % kvinner representert i kommunestyrene, 19 kommuner har færre. 9 av kommunene har under 40 % kvinner.

Folkevalgte organ bør speile mangfoldet i befolkningen med hensyn til kjønn, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk, alder, bosted, funksjonsevne, religion og seksuell orientering. Mangfold i politiske organ er avgjørende for kvaliteten på beslutningene som fattes og bidrar til å styrke legitimiteten.

Det er viktig å minne de politiske partiene om å tenke bredde og mangfold ved valg av nominasjonskomité og sammensetting av valgliste.

Resultatindikatorer: Økt andel kvinner innvalgt i kommunestyre og fylkestinget.

Ressursramme/andel: Innenfor den økonomiske rammen for likestilling.

Tiltak 4.5.5:

Likestilling er mye mer enn andelen kvinner og menn i styrer, råd og utvalg. Vel så viktig er det å ha et helhetlig likestillingsperspektiv på samfunnsutvikling og politikktutforming og å sikre likeverdige offentlige tjenester.

Det er behov for økt bevissthet om offentlige myndigheters plikt til å arbeide aktivt, målrettet og planmessig for å sikre likestilling. Mangel på likestillingsperspektiv i planlegging kan gjøre at planer og tiltak ikke blir gode nok eller at ikke de riktige tiltakene settes i verk.

Det er avgjørende med likestilling og likeverdige offentlige tjenester i politikeropplæring.

Foto: Glåmdalsmuseet

Kunnskap om likestilling og likeverdige offentlige tjenester bør tilbys alle folkevalgte i Hedmark etter valget i 2015. Opplæringa bør være som en del av den øvrige politikeropplæringa, og kan utføres av Likestillingssenteret i samarbeid med KS. I tillegg kan det tilbys ekstra kurs i kommunikasjon og hersketeknikker (og møtekultur).

Resultatindikatorer: Antall kommuner som har likestilling og likeverdige offentlige tjenester som tema i sin folkevalgtopplæring.

Ressursramme/andel: Innenfor den økonomiske rammen for likestilling.

Tiltak 4.5.6:

Få flere unge til å bruke stemmeretten ved lokalvalget i 2015. Resultatet fra forsøk med 16 års stemmerett ved lokalvalget i 2011 var bra. Valgdeltakelsen blant 16- og 17-åringene var i gjennomsnitt 10 prosentpoeng høyere enn blant førstegangsvelgere for øvrig. Evalueringsrapporten viser at ungdommenes engasjement ikke økte som forventet med redusert stemmerettsalder. Ungdommens fylkesting har i Handlingsplanen for 2012-2013 prioritert Samfunnsengasjement som en av sine viktige saker. Målet er å styrke opplæring i samfunnsengasjement og praktisk demokratiopplæring i videregående skoler i Hedmark. Handlingsplanen for 2013-2014 bygger videre på dette arbeidet og et av målene er i tillegg at politisk engasjement skal verdsettes i skolen.

Resultatindikatorer: Øke andelen førstegangsvelgere som avgir stemme ved valg.

Ressursramme/andel: Innenfor den økonomiske rammen for likestilling.

Tiltak 4.5.7:

Iverksette tiltak for å styrke kommunikasjonen og samhandlingen mellom Ungdommens fylkesting, Råd for likestilling for funksjonshemmede, Hedmark fylkes elderråd og Hedmark fylkes flerkulturelle råd. Rådene inviteres til å ta på seg mere aktive roller knyttet til utvikling av planer, men også gjennomføring av planene. Gjennom felles møter holdes rådene kontinuerlig orientert om planenes utviklings-, og gjennomføringsprosesser.

Resultatindikatorer: Undersøke om medlemmene i rådene selv føler at de får økt deltakelse og påvirkning

Ressursramme/andel: Innenfor eksisterende ramme.

Tiltak 4.5.8:

Hedmark fylkeskommune i samarbeid med utvalgte kommuner og andre aktører, iverksetter en gjennomgang av integreringsarbeidet lokalt. Hensikten med gjennomgangen vil være å innhente kunnskaper om graden av helhetlig tenkning, forandring, ansvarsplasing og ulike organiseringsformer. Erfaringer fra tiltaket skal formidles videre gjennom egen konferanse. Gjennomgangen bør ha fokus på å identifisere utfordringer og fremme forbedringsforslag. Østlandsforskning, KS, IMDi, samt inviteres til samarbeid.

Resultatindikatorer: gjennomført prosjekt innen 2016

Ressursramme/andel: kr. 100 000,-

Foto: Mostafa Pourbayat

